

NĚŽNÝMI DRÁPKY

v růžových zahradách
ach za něžnými trny
tápat a nechápat
a trnout vinou (vůní?)
zranit a zranit se
a sápat rozsápán
za vlastní hranice
jak hlemýžď vléct svůj krám
za sebou sliz (stříbrná cesta?)
v jablku kříž
(anebo hvězda?)

Teretričko

Stál na stanici a netrpělivě přecházel po okraji chodníku. Bylo horké léto a večer a dívky v teretričkách s nápisy JAWA-CROSS a WORLD CUP bloumaly vláčným a krouživým krokem. Strnul, když přijel autobus. Čihavě přebíhal po řadě oken tam a zpátky a hledal svou oběť. Některé autobusy byly plné, v jiných hledal marně, nechával je projíždět jeden za druhým. Konečně přijel ten jeho.

Byl poloprázdný. Vpředu klímal starý muž s bradou na prsou. O sedadlo za ním se opíral ramenem o stěnu vozu mladík a ze strany nahlížel do sešitu na kolenou. Prošel kolem. Oběť seděla vzadu na jednom ze čtyř sedadel.

Klouzala očima po ulici, která ubíhala po jejím boku dozadu, bylo horké léto a mladí muži v teretričkách s nápisy SWEET a MICKEY MOUSE postávali v průchodech a patou skopávali zvětralou omítku na chodník. Otevřeným větracím okénkem proudil dovnitř chladný proud vzduchu a rozdmýchával jí uvolněný pramének vlasů. Dotýkala se ho rukou, jako by ho upravovala a jako by si hrála.

Chlapec usedl naproti.

Skrčila nohy pod sedadlo a udiveně k němu obrátila tvář. Přejela očima významně řadu prázdných sedadel před sebou. Pak se opět s rukou u spánku obrátila k matnému oknu. Několik desítek vteřin seděl nehybně a snažil se vůbec na ni nepohlédnout. Pak přešel k dalšímu bodu promyšleného plánu. Naklonil se opatrně do uličky pro tašku a položil si ji zvolna na kolena.

Pozorovala po straně, jak sesmykává zdrhovadlo tašky. Rozdávil stěny kabely od sebe. Zdálo se jí, jako by se kabely na chlapcových nohou pohnula. Přimělo ji to otočit obličej přímo k němu. Z kabely trčela velká kočičí hlava s široce rozevřenými očima. Dívka se podívala.

Koutkem oka zaznamenal bod pro sebe.

– Tak pojd', Macúre, řekl.

Kocour v tašce se nadzvedl, prohnul hřbet a beze spěchu, důstojně a s rozmyslem vystoupil z tašky. Usadil se chlapci na stehnech a složil hlavu na tlapy.

– Jmenuje se Macúr, řekl chlapec jakoby ke zvířeti.

Nechala jeho větu dlouho doznívat a pozorovala ho upřeným pohledem.

– Hm, řekla konečně, a sotva chlapec zvedl hlavu, uhnula očima k oknu.

– Kocúr Macúr plným jménem, dodal a pohladil kocoura po hlavě. Nechoťně se k němu obrátila a oči měla prázdné.

– Co je to za jméno? utála.

Na tuto otázku měl chlapec odpověď na dva tahy dopředu.

– Pro kočku, pokrčil rameny.

Rozesmála se náhle a nadšeně. Mladík na jednom z předních sedadel zvedl hlavu od sešitu, poslouchal chvíli zvuk jejího smíchu, aniž se otočil.

– Nechcete si ho pohladit? zeptal se chlapec drze.

Potměšilost jí zajiskřila v očích a pak pomalu přiblížila dlaň k jeho kolenům. Dotkla se kočičí hlavy a přejela prsty po srsti kožichu čere-né lehce proudem vzduchu z okénka, jako by upravovala a jako by si hrála.

– Proč zrovna Macúr? ptala se s hlavou nachýlenou k němu.

– To abyste se zeptala, co je to za jméno, táhl, protože byl na radě.

Pohlédla na něho zespodu a pak se prudce narovнала až k opěradlu. Kocour zvedl hlavu.

– Půjčte mi ho, zaprosila.

Zapřel se koleny o její kolena.

– Počkejte, řekl uklidňujícím tónem, když uhnula zpět. Znovu ucítil její kolena u svých. Rýpl kocoura do boku. Kocour se ošil. Rýpl ho ještě jednou. Kocour se postavil na všechny čtyři. Klidně, rozmyslně přešel přes spojená kolena dívce na klín.

Ležel jí na klíně a ona ho hladila od hlavy až ke kořenu ocasu. Spokojeně předl. Chlapec mlčel a dívka také mlčela. Lidé nastupovali a vystupovali, autobus se blížil k okraji města.

Pak dívka vsunula kocourovi pod břicho ruku a zvedla se. Opírala se kulatým zadkem o rám opěradla a oznámila s kocourem v náručí:

– Vystupujem.

Sešel po schůdkách za ní. Dveře se zavřely, autobus odjel. Šla s kočkou přitisknutou na prsa. Po široké asfaltce projížděla auta k sídlišti a od sídliště.

– Je mi zima, řekla.

Mlčel.

– Vezmi mě kolem ramen. Je mi zima, opakovala.

Položil jí ruku prkenně na ramena. Plamínek jejích vlasů mu očadil tvář. Voněla perníkem a hrála jako kamínka.

– Jsi milý, řekla a prudce zastavila.

Ruka mu sklouzla k pasu. Olízla si rty. Dívala se mu do očí strnulým, číhavým pohledem. Mlčela a nehýbala se.

– Ukaž, řekl.

Napřáhl ruce. Ucítil v konečcích prstů na okamžik látku teretrička s nápisem SOYUZ-APOLLO, ale pak už starý známý chlupatý kožich.

Položila mu kočičí tělo do nastavených dlaní a čekala.

Prudce se k ní otočil zády. Šel chvíli podél silnice a pak seběhl z náspu dolů. Šel zvolna vyschlým úhorem příštích staveníšť, klopýtal po tmě o pohozené cihly, orezlé plechovky a láhve od oleje. Bylo horké léto a večer a chlapec pravil ke kocourovi:

– Slyšíš, je léto a zpívají ptáci, tělíčka mají křehká, sladkou krev. Slyšíš, jak šelestí kolem sametové kožišky? To myši bloumají trávou vláčným a krouživým krokem...

Diskuse se nekonečně vlekla. Vzhlédl jsem od černého čtverce parte rozloženého přede mnou na stole a na chvíli jsem zapnul zvuk, naskočil Danielin hlas. – Ta knížka, říkala, – má neobvyklou stavbu, všechny příběhy se sobě do značné míry podobají, hrdinové jako by byli jen různými maskami hrdiny jediného, příběhy jako by jen v různých situacích obměňovaly děj základní, děj milostného selhání. Stojí za povšimnutí, jak je někdy jeviště až nemilosrdně vyliďněno, stojí tu jen hrdina a žena v jakési elementární iniciační...

– To je všechno krásné, pravil Josef a dotkl se ukazováčkem rtu, jako když přemýšlí, – to je všechno krásné, ale nelze nevidět, jak takové schéma předem podvazuje tepnu, která by do těla prózy mohla přivádět životodárný empirický materiál. Tím, že autor své milostné povídky pojal jako téměř bezmilostné, možná podtrhl celistvost knížky, ale krutě si uzavřel cestu za skutečně životní literaturou... – A také za láskou, vydechla Zdenička a netrpělivě poposedla... – Ano, také za láskou, řekl Josef a oči se mu zaleskly, – vždyť láska, to není chvilkové poblouznění, prchavá známost z průjezdu... – Jde o prvotinu, řekla Jaroslavna, – a přílišná přísnost není na místě, abychom autora nezakřikli, ale diskuse správně ukázala, že neklademe-li na autory tvrdá měřítká hned od počátku, nedozrajou nikdy uměleckého mistrovství. – Ono to ani nejsou povídky o lásce, řekl Václav, – pootevřívá se to, myslím, kamsi dál, těžko říci kam, ale zdá se, že tu cosi zraje, přes svou jednotvárnost se povídky jakoby zřetězují v jediný příběh, možná je to prostý důsledek toho, že jsou příliš osobní, někdy až na pokraj exhibicionismu, jejich posloupnost pak vlastně mimovolně načrtává hrubý obrys životopisný, ale možná v tom lze cítit i jakýsi první, neohrabaný rozběh k většímu prozaickému tvaru... – Já nevím, vyhrkla Jiřka, – mně to vůbec nepřipadá jako literatura, ono se to jako literatura tváří, všechno je tu až okázale literární, už jenom ta otupující rytmizace, ta lyrizace, ta usilovnost ve výběru slov, a přitom všem máte pocit, že je to víc literární věda než literatura, jako by tu psaní sloužilo jen jako klíč k tomu, co to literatura vlastně je, jak se dělá, možná je to spíš slohové cvičení na téma literatura, než co jiného. Ten exhibicionismus, o kterém tu

mluví Vašek, tu může být docela dobře také součástí pokusu o zodpovězení otázky, co se musí stát s životní zkušeností, aby mohla být literaturou... – K čemu to všechno, vydechla Zdenička, – život je život, řekla a stříbrný vítr jí rozčísl mikádo, – život je život a literatura je papírová kopie... – Papírový tygr, vykřikl Pavel. – To není správné, zakývala hlavou Jaroslavna, – tak ne, literatura je mnohostranným odrazem a bylo by mechanistické vidět v ní kopii... Ale Zdenička umíněně opakovala: – Literatura dosud nestvořila nic, co by nebylo opakováním života.

Neklidně jsem se podíval na hodinky. Měl jsem nejvyšší čas a tady to nevypadalo na brzký konec. Vytrhl jsem list papíru z notesu a naškrábal pár řádek. Zasunul jsem papír do přeloženého parte a poslal jsem to k šéfovi. Václav předal papír Jirce, Jirka Jaroslavně, Jaroslavna vedoucímu, vedoucí rozbalil černě lemované lejtstro, přešel očima zprávu, pohlédl ke mně a kývl.

Smetl jsem notes a tužky do aktovky, sebral kabát, který se povaloval na vedlejší stole, a tiše jsem vyklouzl z místnosti. Na chodbě jsem se v chůzi oblékal. Dole na Pohořelci nestály taxíky, a tak jsem se rozběhl k tramvaji, která právě zahýbala od Královky. Na Václavském jsem přestoupil. Tramvaj minula Floru a zrádně zatočila na Olšanech doleva. Prodral jsem se lidmi ke vchodu a vystoupil jsem. Napadlo mě, že bych si mohl ten zbytek cesty ke strašnickému krematoriu zkrátit, prošel jsem branou hřbitova a pustil jsem se pěšinkami mezi hroby vpravo přesvědčen, že tam najdu východ k hlavní ulici. Šel jsem rychle podél hřbitovní zdi, ale nebyla v ní skulina. Vztekle jsem se otočil zpátky. V bráně jsem mimovolně pohlédl na vývěsní tabuli. Strnul jsem. Pohřeb, za kterým jsem jel silou zvyku do Strašnic, protože všechny pohřby, na nichž jsem kdy v Praze byl, se odbývaly v Strašnicích, se měl konat právě zde, na hřbitůvku, který jsem neznal a jehož branou jsem vstoupil docela náhodou. Ještě několikrát jsem přečetl jméno na vývěsce, než jsem uvěřil. Tak se to má s životem a literaturou, pomyslel jsem si. To neskutečné zřetězení náhod, to, že jsem nastoupil do špatné tramvaje, to, že jsem se rozhodl nesmyslně hledat zkratku na Vinohradskou ulici, to, že jsem se náhodou podíval na tabuli u vchodu, to všechno se skutečně stalo. Ale pro literaturu je to mrtvá skutečnost, nikdo nemůže napsat slušnou povídku s takovým galimatyášem náhod. Přeběhl mi po zádech mráz. V knížce bych se zasmál. Vykročil jsem od brány směrem ke kostelu. Až teď jsem si ho všiml. Zelená cibulka s pravoslavným

křížem. Nad vchodem bohorodička s dítětem. Christos voskrese, volají dávní Vladimírovi předkové v šubách nebo v láptích ve svých dávných guberniích. Podíval jsem se po tom tichém hlasu a spatřil jsem malý temný hlouček pár kroků před kostelem. Uviděl jsem i Vladimíra. A Jiřinu, jeho ženu. Když jsem přišel až skoro k nim, viděl jsem, že Jiřina má červené oči. Všimli si mě a vyšli mi naproti. Stiskl jsem Vladimírovi ruku a mlčel jsem. I s Jiřinou jsme si stiskli ruce.

– Tak vidíš, řekla Jiřina.

– Máte smůlu, řekl jsem, protože jsem nevěděl, co říct.

– Srdeční vada, řekl Vladimír, –jak rostl, srdce nestačilo. Muselo to tak dopadnout. Na operaci byl moc slabý. Moc malý.

– Máte smůlu, řekl jsem. – Podruhé se vám poštěstí líp.

– Jak podruhé? nechápala Jiřina.

– Za rok, za dva. Budete mít nového syna. Bude jako ten první, ale bude zdrav.

– Jak nového? řekl Vladimír, když pochopil.

Pokrčil jsem rameny.

– Báseň. Ta báseň, řekl jsem. – Odkud byla ta báseň?

– Báseň? zeptal se Vladimír.

– Na oznámení, řekl jsem. – To o těch očích plných písku.

– Pasternak.

– Víš přece, jak Vladimír ke všemu vždycky hledá motto. Ke každému doslovu, zašeptala Jiřina a pokusila se pousmát.

– To byl přece také doslov, řekl Vladimír.

Po cestě přiskákala neuvěřitelně blankytná sýkorka. Nikdy jsem tak modrou sýkorku neviděl.

V otevřených dveřích kostela se objevil člověk. Hlouček před kostelem sebou neklidně pohnul. Vykročili jsme ke schodišti. Zařadil jsem se na sám konec skupinky. Předě mnou stál Vladimírův bratr, soudce. Znal jsem ho z Vladimírovy svatby. Ještě ho uvidím na svém rozvodu. Človíček nás uvedl do chrámu. Stáli jsme a svírali jsme v dlaních dlouhé útlé svíce. Kněz zpěvavě požádal Hospodina, aby přijal duši syna Vladimíra, služebníka svého. Na stěnách v kruhu kolem nás světci, svatý Václav, svatá Ludmila, Alexandr Něvský a svatý Vladimír. Po obřadu vstoupil do středu chrámu muž v zablácených botách a zašpiněném černém obleku. Vzal drobnou truhlu pod paží. Vyšel první. Kráčel pomalým, vážným krokem. Neznámí lidé, kteří venku okouněli, se před ním rozestoupili. Šel po cestičce k vykopané

jámě. Tam čekal druhý muž v černém obleku a zabláčených botách. Opíral se o rýč. Když jsme k němu všichni došli, sehnul se pro naditý papírový sáček. Každému z toho sáčku podal do ruky bílou umělou růži. Nejdřív hodila do jámy na bílou truhlu bílou růži Jiřina, pak Vladimír, pak všichni. Muž v zabláčených botách zaryl rýč do hlíny.

Za chvíli všechno zmizí pod hlínou. Jeden neopakovatelný originál. Zabrání tomu literatura? Zadrží ten okamžik? A naváže na něho nový, jiný příběh? Lepší než tenhle? S mnoha zápletkami, odbočkami, se složitou kompozicí? Hlína padala. Oba muži v černém se poctivě střídali. Pohlédl jsem k chrámu. Skrz koruny stromů si tiše čpěl po boršči a nakyslém černém chlebu.

Muži odložili rýče. Chvíli jsme tu ještě stáli a mlčeli. Pak jsme se vraceli cestičkou zpět.

– Kde se tu vzal? ptal jsem se šepem Vladimíra a kývl jsem hlavou k zelené cibulce kostelní báně.

– Chrám Nanebevzetí Panny Marie, řekl Vladimír, Uspenija Bogomateri. Kopie kostela odněkud z blízkosti Novgorodu. Postavili ho před padesáti lety. Ten původní už prý není. Byl zničen za války.

Podíval jsem se na zelenou cibulku.

– Tak vidíš, řekl jsem. – Tak vidíš.